

**YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION
EKOLOGIK LOYIHALARNI BOSHQARISH**

Turdiyeva Navruza Sherali qizi

Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi 1-kurs magisrtanti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni samarali boshqarish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Unda ekologik barqarorlikni ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ekologik loyihalarni boshqarish jarayonida zamonaviy boshqaruv usullari, raqamli texnologiyalar va investitsion mexanizmlarning o'rni yoritiladi. Maqolada yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida ekologik loyihalarni rejalashtirish, amalga oshirish va monitoring qilish jarayonlarining samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy xulosalar va tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *yashil iqtisodiyot, ekologik loyiha, innovatsion boshqaruv, barqaror rivojlanish, ekologik xavfsizlik, resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhit muhofazasi, ekologik innovatsiyalar.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются вопросы управления инновационными экологическими проектами в условиях зеленой экономики. Особое внимание уделяется обеспечению экологической устойчивости, рациональному использованию природных ресурсов и снижению негативного воздействия на окружающую среду. Также анализируется роль современных методов управления, цифровых технологий и инвестиционных механизмов в реализации экологических проектов. В статье представлены научные выводы и рекомендации по повышению эффективности планирования, реализации и мониторинга экологических проектов на основе принципов зеленой экономики.*

Ключевые слова: *зеленая экономика, экологический проект, инновационное управление, устойчивое развитие, экологическая безопасность, рациональное использование ресурсов, охрана окружающей среды, экологические инновации.*

Abstract: *This article analyzes the management of innovative environmental projects within the framework of the green economy. The study focuses on ensuring environmental sustainability, rational use of natural resources, and reducing the negative impact on the environment through innovative approaches. It also examines the role of modern management methods, digital technologies, and investment mechanisms in the implementation of ecological projects. The paper provides scientific conclusions and recommendations aimed at improving the efficiency of planning, implementation, and monitoring of environmental projects based on the principles of the green economy.*

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Keywords: *green economy, environmental project, innovative management, sustainable development, environmental safety, rational use of resources, environmental protection, ecological innovation.*

Kirish

Bugungi kunda dunyo miqyosida ekologik muammolar keskinlashib borayotgani, tabiiy resurslarning cheklanganligi hamda iqlim o'zgarishi bilan bog'liq global tahdidlar insoniyat oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Ayniqsa, sanoatning jadal rivojlanishi, urbanizatsiya jarayonlarining kuchayishi va aholining ko'payishi natijasida atrof-muhitga bo'lgan bosim tobora ortib bormoqda. Bu holat ekologik muvozanatning buzilishiga, atmosfera havosining ifloslanishiga, suv va yer resurslarining degradatsiyasiga hamda biologik xilma-xillikning kamayishiga olib kelmoqda. Shuning uchun ham zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotda atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash dolzarb masalalardan biri sifatida qaralmoqda.

Mazkur muammolarni hal etishda so'nggi yillarda jahonda **yashil iqtisodiyot** konsepsiyasi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Yashil iqtisodiyot – bu iqtisodiy rivojlanishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan iqtisodiy model bo'lib, unda tabiiy resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish hamda ekologik xavfsiz texnologiyalarni rivojlantirish asosiy ustuvor yo'nalishlardan hisoblanadi. Ushbu konsepsiya nafaqat ekologik muammolarni kamaytirishga, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va jamiyat farovonligini ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Yashil iqtisodiyot sharoitida ekologik muammolarni hal etishning samarali yo'llaridan biri bu innovatsion ekologik loyihalarni ishlab chiqish va ularni samarali boshqarish hisoblanadi. Innovatsion ekologik loyihalar – bu atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish, energiya va resurslarni tejash, ekologik toza texnologiyalarni joriy etish hamda barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan yangi g'oya va texnologiyalarga asoslangan tashabbuslardir. Bunday loyihalar qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, chiqindilarni qayta ishlash, ekologik transport tizimini yaratish, suv resurslarini tejash va boshqa ko'plab yo'nalishlarni qamrab oladi.

Innovatsion ekologik loyihalarni samarali amalga oshirish esa, avvalo, ularni ilmiy asoslangan holda boshqarishni talab etadi. Loyiha boshqaruvi jarayonida strategik rejalashtirish, risklarni baholash, resurslarni samarali taqsimlash, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va monitoring tizimini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, axborot tizimlari va innovatsion boshqaruv usullaridan foydalanish ekologik loyihalarining samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ekologik loyihalarni boshqarishda davlat siyosati, xalqaro hamkorlik, investitsiya jalb qilish mexanizmlari va jamiyatning ekologik madaniyati ham muhim omillardan biri hisoblanadi. Ko'plab davlatlar yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

ekologik loyihalarni qo'llab-quvvatlash, ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirish hamda barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta'minlash bilan birga iqtisodiy rivojlanishning yangi modelini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda ekologik muammolarni hal etish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, energiya samaradorligini oshirish, ekologik toza texnologiyalarni joriy etish va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha qator davlat dasturlari va strategiyalar qabul qilinmoqda. Bu jarayonda innovatsion ekologik loyihalarni ishlab chiqish va ularni samarali boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtai nazardan, yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarish masalalarini ilmiy jihatdan o'rganish, ularning samaradorligini oshirish mexanizmlarini aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilish, ularning samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy yondashuvlarni yoritishdan iboratdir.

Adabiyotlar tahlili

Yashil iqtisodiyot, ekologik boshqaruv hamda innovatsion ekologik loyihalarni tashkil etish va boshqarish masalalari so'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlarda keng o'rganilayotgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ekologik muammolarning global miqyosda kuchayib borishi hamda barqaror rivojlanish tamoyillarining iqtisodiyotga joriy etilishi ushbu sohada ilmiy izlanishlarning dolzarbligini yanada oshirmoqda.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham yashil iqtisodiyot va ekologik boshqaruv masalalari bo'yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jumladan, iqtisodchi olim **Q. Abdurahmonov** o'zining iqtisodiy rivojlanish va barqaror taraqqiyotga oid ilmiy ishlarida iqtisodiy o'sish jarayonida ekologik muvozanatni saqlash muhimligini ta'kidlab, yashil iqtisodiyot tamoyillarini milliy iqtisodiyotga joriy etish zarurligini ilmiy asoslab bergan. Uning fikriga ko'ra, ekologik jihatdan barqaror iqtisodiy tizimni shakllantirish uchun tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, energiya samaradorligini oshirish va ekologik toza texnologiyalarni keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, iqtisodiyot va ekologiya sohasidagi tadqiqotlarda **A. Vahobov** hamda **Sh. Shodmonov** tomonidan iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonida ekologik xavfsizlikni ta'minlash masalalari keng yoritilgan. Ularning tadqiqotlarida ekologik muammolarni hal etishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash, ekologik investitsiyalarni jalb qilish va ekologik loyihalarni samarali boshqarish muhim omil sifatida qaraladi.

Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi masalalari bo'yicha **N. G'ofurov** hamda **T. Tursunov** kabi olimlarning ilmiy ishlari ham alohida ahamiyatga ega. Ushbu olimlar tomonidan atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan samarali foydalanish hamda ekologik muvozanatni saqlashning nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. Ularning ilmiy

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

tadqiqotlarida ekologik muammolarni hal etishda ilmiy-texnik taraqqiyot va innovatsion yondashuvlarning o'rni muhimligi alohida ta'kidlanadi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyot tamoyillarini rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati ham muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, O'zbekiston Respublikasida "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi", ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan davlat dasturlari hamda atrof-muhitni muhofaza qilishga oid normativ-huquqiy hujjatlar ushbu sohadagi ilmiy tadqiqotlar uchun muhim manba hisoblanadi.

Shu bilan birga, so'nggi yillarda ekologik loyihalarni boshqarish, barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalari iqtisodiy, ekologik va boshqaruv fanlari kesishgan nuqtada o'rganilmoqda. Bu esa yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni samarali boshqarish mexanizmlarini ishlab chiqishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqot jarayonida yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarish masalalarini o'rganishda bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy tahlil, tizimli yondashuv hamda ilmiy umumlashtirish usullari tashkil etadi.

Birinchidan, tadqiqot davomida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish usulidan foydalanildi. Ushbu usul yordamida yashil iqtisodiyot, ekologik boshqaruv va innovatsion loyihalar bo'yicha mavjud ilmiy manbalar, o'quv adabiyotlari hamda normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi va ularning mazmuni tahlil qilindi.

Ikkinchidan, tizimli yondashuv usuli qo'llanildi. Mazkur usul orqali innovatsion ekologik loyihalarni boshqarish jarayoni yagona tizim sifatida ko'rib chiqildi hamda uning asosiy tarkibiy elementlari – rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring va baholash bosqichlari o'zaro bog'liqlikda tahlil qilindi.

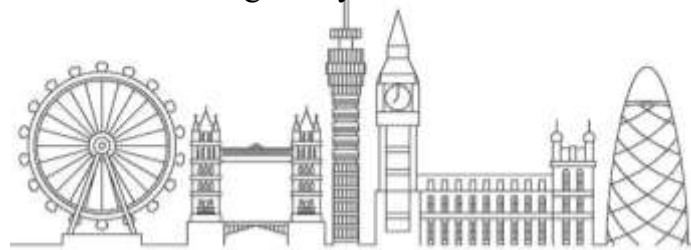
Uchinchidan, taqqoslash va tahlil usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar yordamida ekologik loyihalarni boshqarishning turli yondashuvlari, usullari hamda mexanizmlari o'zaro solishtirildi va ularning samaradorligi baholandi.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida umumlashtirish va xulosa chiqarish usullari qo'llanildi. Bu usullar orqali o'rganilgan nazariy va amaliy materiallar asosida yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarishning samarali yo'nalishlari aniqlanib, ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Mazkur metodologik yondashuvlar tadqiqot mavzusini har tomonlama o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni hal etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Natijalar va muhokamalar

Yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarish jarayonini o'rganish natijasida ushbu yo'nalishning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatdan muhim ahamiyatga ega ekani aniqlandi. Tadqiqot davomida ekologik loyihalarni samarali

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

boshqarish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilishga, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va resurslardan oqilona foydalanishga ham xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi. Innovatsion ekologik loyihalar ishlab chiqarish jarayonlarida energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish hamda chiqindilarni qayta ishlash kabi muhim yo'nalishlarni qamrab olishi bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga joriy etishda innovatsion ekologik loyihalar muhim vosita hisoblanadi. Bunday loyihalar orqali tabiiy resurslardan samarali foydalanish, ekologik muammolarni kamaytirish hamda iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash imkoniyati yaratiladi. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion boshqaruv usullaridan foydalanish ekologik loyihalarning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Tadqiqot jarayonida ekologik loyihalarni boshqarishda strategik rejalashtirish, resurslarni samarali taqsimlash, risklarni baholash va monitoring tizimini joriy etish muhim omillar ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, o'rganishlar natijasida ekologik loyihalarni amalga oshirishda davlat siyosati, investitsiya muhiti va institutsional mexanizmlarning muhim o'rni borligi kuzatildi. Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida davlat tomonidan ekologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, ekologik loyihalarni moliyalashtirish hamda ekologik standartlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ekologik loyihalarni amalga oshirishda xususiy sektor va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish ham ularning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatdiki, innovatsion ekologik loyihalarni boshqarish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalar, axborot tizimlari va monitoring mexanizmlaridan foydalanish loyiha natijadorligini oshirishga imkon beradi. Masalan, ekologik monitoring tizimlari orqali atrof-muhit holatini doimiy nazorat qilish, ekologik xavf-xatarlarni oldindan aniqlash va zarur choralarni ko'rish mumkin. Bu esa ekologik muammolarni samarali boshqarish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, tadqiqot davomida ekologik loyihalarni boshqarishda kadrlar salohiyati va ekologik madaniyatning ham muhim o'rni borligi aniqlandi. Ekologik bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislar tayyorlash, aholining ekologik ongini oshirish hamda ekologik ta'limni rivojlantirish yashil iqtisodiyot tamoyillarini keng joriy etishda muhim omillardan biridir. Chunki ekologik muammolarni hal etish nafaqat texnologik yoki iqtisodiy choralarni, balki jamiyatning ekologik madaniyatini ham talab qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni samarali boshqarish ekologik xavfsizlikni ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu bois ekologik loyihalarni boshqarishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish ushbu sohani yanada rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarish masalalarini o'rganish natijasida ushbu yo'nalish zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning muhim tarkibiy qismi ekanligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ekologik muammolarni samarali hal etish va barqaror rivojlanishga erishish uchun iqtisodiy faoliyatni ekologik tamoyillar asosida tashkil etish zarur. Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi aynan shu maqsadga xizmat qilib, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish hamda iqtisodiy samaradorlikni ta'minlash imkoniyatini yaratadi.

Innovatsion ekologik loyihalar yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga joriy etishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Bunday loyihalar ekologik toza texnologiyalarni qo'llash, energiya va resurslarni tejash, chiqindilarni kamaytirish hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqot jarayonida innovatsion ekologik loyihalarni samarali boshqarish uchun strategik rejalashtirish, zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llash, resurslarni oqilona taqsimlash va monitoring tizimlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi.

Shuningdek, ekologik loyihalarni amalga oshirish jarayonida davlat siyosati, investitsiya muhiti va institutsional mexanizmlarning roli katta ekani ham kuzatildi. Davlat tomonidan ekologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, ekologik loyihalarni moliyalashtirish va ekologik standartlarni joriy etish ushbu sohaning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, xususiy sektor va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish innovatsion ekologik loyihalarni yanada samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion ekologik loyihalarni boshqarishni takomillashtirish ekologik xavfsizlikni ta'minlash, tabiiy resurslardan samarali foydalanish hamda barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli ekologik loyihalarni boshqarishda innovatsion yondashuvlardan keng foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda ekologik madaniyatni rivojlantirish ushbu sohani yanada rivojlantirishning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov Q.X. **Iqtisodiyot nazariyasi.** – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
2. Vahobov A.V., Shodmonov Sh.Sh. **Iqtisodiyot nazariyasi.** – Toshkent: Sharq nashriyoti, 2018.
3. G'ofurov A., Tursunov T. **Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi asoslari.** – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
4. Xodjimatomov O. **Ekologiya.** – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ***"O'zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi to'g'risida"***gi qarori. – Toshkent, 2019.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

6. O‘zbekiston Respublikasi **Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo‘mitasi** materiallari. – Toshkent, 2020.

7. Yo‘ldoshev Q., Raximov B. **Barqaror rivojlanish va ekologik boshqaruv asoslari**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

8. O‘zbekiston Respublikasi **Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risidagi qonuni**. – Toshkent, 2021.

